

Т.В.Філіпенко,
доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності
Донецького державного університету управління

Валютна безпека країни в умовах світової глобалізації

В умовах прискореної глобалізації світового господарства однією з найважливіших проблем в Україні є зростання загроз фінансовій, і, зокрема, валютній безпеці держави.

Входження України до глобальної фінансової системи має передбачати максимальне врахування національних інтересів, існуючих загроз та сучасних тенденцій розвитку фінансових ринків.

При цьому слід враховувати, що інтеграція України до світового фінансового простору відкриває не тільки нові можливості розвитку фінансового сектору, але й породжує потенційні загрози, найсуттєвішими серед яких є втрата контролю над фінансовою системою та можливості підтримки розвитку стратегічно важливих галузей національної економіки, а отже втрату економічного суверенітету країни.

Стійкість національної валюти, її конвертованість визнається неодмінним атрибутом фінансової безпеки будь-якої країни й статтею 6 Закону України "Про економічну самостійність Української РСР" від 3 серпня 1990 р. передбачається, що Україна на своїй території самостійно організує банківську справу і грошовий обіг, за допомогою Національного банку України нагромаджує валютні запаси для валютного забезпечення та повної зовнішньої конвертованості національної грошової одиниці [1].

Умовами досягнення дійсної стабільності та оборотності гривні є перш за все досконале валютне законодавство, обґрунтована валютна політика, чітка валютна система, нормально функціонуючий валютний ринок.

Говорити про досконале українське валютне законодавство поки що не доводиться. Основним документом в сфері регулювання валютного ринку є Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", прийнятий ще на початку 1993 року. Декрет має низку недоліків. По-перше, відсутня класифікація валютних операцій, яка має істотне значення для визначення правого режиму того чи іншого виду операцій; по-друге, в Декреті не зазначено ні цілей, ні напрямів, ні форм, ні видів валютного контролю; по-третє, чітко не визначено компетенцію органів державного управління у сфері валютного регулювання і контролю. Валютне законодавство розвивається головним чином завдяки підзаконним нормативно-правовим актам, інструкціям, положенням і навіть листам Національного банку України та інших органів, і такий стан речей вимагає прийняття Закону України "Про валютне регулювання і валютний контроль", який дозволив би уникнути дублювання правового регулювання одних і тих же відносин та невизначеності правового регулювання інших.

Поняття валютної безпеки також залишається не до кінця визначеним на законодавчому рівні. Так Законом України "Про основи національної безпеки України" лише відзначається, що одним із напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері є забезпечення внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку [2].

На думку окремих учених, валютна безпека держави - це ступінь забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення необхідного обсягу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці [3, с. 13].

Наказом Міністерства економіки України від 2 березня 2007 р. "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" визначається, що валютна безпека - це такий стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках [4].

На рівень валютної безпеки впливають численні фактори, що різняться за строком дії, характером прояву і впливу. Серед основних загроз валютній безпеці України можна визначити: зростання зовнішнього боргу; вплив коштів за кордон; високий рівень доларизації економіки; неефективна структура золотовалютних резервів; недосконалість валютно-курсової політики; наявність валютних ризиків; проведення незаконних валютних операцій; втручання міжнародних фінансових організацій, іноземних радників та консультантів у валютну політику України.

Як свідчить практика, з впливом капіталів неможливо боротися адміністративними методами, адже чинні нормативно-правові акти не передбачають дієвих механізмів для їх реалізації. Щоб обмежити вплив коштів з України, необхідно створити привабливий інвестиційний клімат у державі. Тоді вітчизняним інвесторам буде вигідно вкладати капітали в економіку своєї країни. Механізми стримування впливу капіталу повинні бути спрямовані на його репатріацію, а не на боротьбу з легалізацією коштів, вивезених за межі України.

За розрахунками Національного банку рівень доларизації економіки України складає близько 30%, при пороговому значенні не більше 25%. Причому, Нацбанк розраховує рівень доларизації економіки як відношення банківських вкладів у валюті до загального обсягу депозитів та/або грошової маси. Але такий метод не відображає реальної картини, оскільки не враховують обсягу іноземної валюти, що перебуває на руках у населення.

Стосовно структури золотовалютних резервів, необхідно відзначити, що Україна зберігає лише близько 5% своїх золотовалютних резервів у золоті, тоді як, наприклад США 80% всіх американських резервів. Друге місце за розміром резервів у золоті займає Німеччина, третє - МВФ. У країнах Євросоюзу основні державні резерви зберігаються у золоті.

Вибір оптимального режиму валютного курсу для національної економіки залишається одним із головних питань міжнародної політики. У даний час курс гривні прив'язується до долара США, що робить валютний ринок України залежним від ситуації на валютному ринку Америки. Тому необхідно переходити на більш гнучкий режим курсоутворення - інфляційне таргетування.

У наслідок коливань валютних курсів валютний ринок України характеризується наявністю суттєвих валютних ризиків як для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності так і для держави в цілому.

Велику небезпеку для економіки країни становлять злочини і правопорушення у валютній сфері, їх наслідком є скорочення надходжень валютних цінностей до Національного банку України та порушення інтересів держави. Це стосується неповернення валютної виручки із-за кордону, незаконного відкриття або використання за межами України валютних рахунків, порушення правил про валютні операції.

Крім того, необхідно зазначити, що втручання міжнародних фінансових організацій, іноземних радників та консультантів у валютну політику України може мати негативні наслідки для її економічної безпеки. У загальному плані критерієм оцінки ефективності взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями повинно бути співвідношення між прогнозованим зиском від набуття відкритості і лібералізації економіки і валютного ринку країни й можливими втратами для вітчизняних виробників, агентів зовнішньої торгівлі і споживачів. Важливим критерієм повинна також стати відповідність вимог міжнародних фінансових організацій національним економічним інтересам і загальному економічному курсу країни. Тому забезпечення національних економічних інтересів має ґрунтуватися не виключно на фінансових "вливаннях" МВФ, а насамперед на власній грошово-кредитній та валютно-фінансовій політиці країни. Це вимагає розробки і законодавчого затвердження відповідної правової бази взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями.

Список використаних джерел

1. Про економічну самостійність Української РСР: Закон України від 03.08.1990 № 142-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1990. - № 34. - Ст. 499.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 39. - Ст. 351.
3. *Барановський О.І.* Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): автореферат дис... на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 "Фінан-

си, грошовий обіг і кредит" / О.І. Барановський; Ін-т екон. прогнозування НАН України. - Київ, 2000. - 36 с.

4. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

Л.В.Батченко,

*доктор економічних наук, професор кафедри
"Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності"
Донецького державного університету управління*

Інформаційна політика як підвищення іміджу України в сфері європейської інтеграції

У сучасних умовах зростаючої глобалізації та розвитку міжнародного інформаційного обміну, інтеграційний процес відіграє ключову роль в політиці національних держав. Вступ до ЄС можна розглядати як входження в загальний інформаційний простір, в якому головними є принципи демократичного розвитку суспільства. З розвитком глобалізації перед окремими країнами гостро постало питання про збереження культурної та національної ідентичності. Інтеграційний процес, в свою чергу, надає національним державам всі переваги глобалізації, не пригнічуючи при цьому їх ідентичність. Деструктивним ефектам глобалізації європейське співтовариство протиставило усвідомлену європейську ідентичність, яка формує нові національні й етичні орієнтири і стає інтегративною силою суспільства.

Україна - країна з молодою демократією й процес європейської інтеграції є важливою складовою її зовнішньої політики. В умовах формування інформаційного суспільства виникає та набирає ваги ще одна необхідна умова прискорення інтеграційних процесів: поінформованість громадян як інструменту забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів державної влади або формування сприятливої громадської позиції щодо процесів, які мають особливо вагомим значення для життя суспільства. Інформування є обов'язковою складовою демократичного процесу прийняття управлінських рішень і гарантує право громадян на участь у державному управлінні шляхом отримання інформації про державну політику, діяльність органів влади й управлінські рішення. Об'єктивне й послідовне інформування сприяє підвищенню рівня обізнаності з цих питань, довіри громадян до влади, формуванню громадської підтримки державної політики, що повинно послужити сигналом для розширення інформаційних програм співпраці Україна - ЄС [1].

Становлення та розвиток ЄС досліджуються в працях вітчизняних учених, зокрема Д.Лукач'яненка, В.Новицького, В.Чужикова, С.Сіденко, З.Герасимчук, О.Амоші та ін. Різні аспекти європейської інтеграції знайшли відображення в працях зарубіжних учених: Х.Армстронга, М.Дайлами, Л.Луруш, Р.Лукаса, В.Томсона, А.Макмастера та ін. Але не зважаючи на високий науковий рівень досліджень окремих напрямів і елементів ЄС, порівняно мало дослідженими є проблеми поінформованості громадян.

Україна залишається здебільшого беззахисним об'єктом численних інформаційних агресій ззовні, які здійснюються з різних причин: боротьба за вплив на Україну між іншими державами, намагання дестабілізувати її внутрішнє становище, завдати шкоди її міжнародному авторитету, конкуренція на зовнішніх ринках, політичні, територіальні суперечки тощо. З іншого боку, величезна кількість внутрішніх проблем давали й дають безліч інформаційних приводів для негативних повідомлень про Україну у світових медіа. В результаті нині склалася ситуація, в якій зарубіжні і більшість вітчизняних експертів називають міжнародний імідж України "катастрофічним" [2]. Тому перед українською владою стоїть завдання - надати суспільству об'єктивну та неупереджену інформацію про ЄС, роз'яснити переваги та недоліки прийняття того чи іншого рішення. Ці завдання вирішуються шляхом реалізації державної інформаційної політики у сфері європейської інтеграції, яка повинна бути системною, чітко спланованою й узгоджуватися з конкретними завданнями етапів інтеграції та потребами громадян в інформації [3].

Національна академія державного управління
при Президентіві України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ

Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної
конференції за міжнародною участю
(Київ, 25 квітня 2013 р.)

Том 2

Київ
2013

*Схвалено Вченою радою Національної академії
державного управління при Президентові України
(протокол № 201/3-10 від 28 березня 2013 р.)*

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
(свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації серії КВ № 15826-4298Р)*

Редакційна колегія:

М. М. Білинська, д.держ.упр., В. Г. Бодров, д.е.н., В. М. Вакуленко, к.держ.упр., В. А. Гошовська, д.політ.н., І. А. Грицяк, д.держ.упр., Н. В. Грицяк, д.держ.упр., С. Д. Дубенко, к.ю.н., В. М. Князєв, д.філос.н., А. М. Михненко, д.і.н., І. М. Плотницька, к.філол.н., Н. Г. Протасова, д.пед.н., В. А. Ребкало, д.філос.н., І. В. Рожкова, д.держ.упр., І. В. Розпутенко, д.держ.упр., Г. П. Ситник, д.держ.упр., Ю. П. Сурмін, д.соц.н., С. О. Телешун, д.політ.н., В. П. Трощинський, д.і.н.

М74 **Модернізація** державного управління та європейська інтеграція України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. - К. : НАДУ, 2013. - Т. 2. - 360 с.

У матеріалах щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю "Модернізація державного управління та європейська інтеграція України" вміщено тези доповідей та виступів її учасників, у яких викладено результати аналітичного осмислення завдань модернізації державного управління в Україні, сутності європейської інтеграції, її сучасного стану та перспектив для України.

Призначені для наукових, науково-педагогічних працівників, теоретиків і практиків державного управління, а також усіх, хто цікавиться питаннями державного управління як виду діяльності, галузі науки та галузі освіти.

УДК 35:005.591.6:(061.1ЄС+477)(06)

Матеріали публікуються в авторській редакції зі збереженням стилістики, орфографії та пунктуації.

*Матеріали науково-практичної конференції видаються за фінансової підтримки
Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні*

<i>С.П.Крушинська. Взаємодія державних органів з громадськістю у сфері освіти в умовах демократизації суспільства</i>	49
<i>А.Г.Шошова. Роль органів державного управління освітою в організації інклюзивного навчання</i>	50
<i>С.В.Володарець. Проблеми державного управління системою підготовки робітничих кадрів з урахуванням євроінтеграційного вибору України</i>	52
<i>А.С.Трегубенко. Управління вищою освітою в Україні: стратегічний аспект</i>	54
<i>І.В.Білоус. Механізми державного регулювання щодо попередження соціального сирітства на регіональному рівні</i>	56
<i>О.І.Ушакова. Державна політика з гендерної рівності в охороні здоров'я: європейський досвід</i>	59
<i>О.Д.Фірсова. Інформаційні технології в охороні здоров'я: європейський досвід для України</i>	61
<i>Ю.В.Погребняк. Освітня парадигма підготовленості державних службовців до управління соціальними проектами</i>	63
<i>Н.А.Лукашева. Структурно-компонентний аналіз готовності державних службовців до професійної діяльності в умовах сучасних глобальних змін</i>	65
<i>О.О.Акімов. Компетенції як основа психологічної готовності державного службовця до роботи в євроінтеграційних умовах</i>	67
БЕЗПЕКОВА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (секція 6)	69
<i>А.І.Семенченко, Р.В.Власенко. Порівняльний аналіз механізмів державного управління розвитком електронного урядування в Україні в контексті розвитку інформаційного суспільства та адміністративної реформи</i>	69
<i>Т.В.Філіпенко. Валютна безпека країни в умовах світової глобалізації</i>	71
<i>Л.В.Батченко. Інформаційна політика як підвищення іміджу України в сфері європейської інтеграції</i>	73
<i>В.І.Абрамов. Політика Європейського Союзу щодо формування європейської системи безпеки: вплив на національні інтереси України</i>	76
<i>С.О.Андреев. Стабільність інституційних засад єдиної державної системи цивільного захисту України як важлива передумова її наближення до європейських стандартів</i>	78
<i>О.В.Карпенко. Роль управлінських послуг у системі забезпечення національної безпеки України</i>	80
<i>Ю.Ю.Приймак. Модернізація інформаційної сфери державного управління України на шляху до Європи</i>	82
<i>М.В.Сіцінська. Демократичний цивільний контроль над правоохоронними органами з урахуванням європейського досвіду</i>	84
<i>О.С.Дмитренко. Ефективність відносин між Україною та ЄС крізь призму комунікативного процесу</i>	86
<i>Р.Р.Марутян. Адаптація України до європейських стандартів кібербезпеки</i>	88
<i>Л.М.Шипілова. Вплив глобалізаційних процесів на національну безпеку України як суб'єкта регіональної безпеки</i>	91